

БОРОТЬБА З СЕКСУАЛЬНИМИ ДОМАГАННЯМИ В ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція): сексуальне домагання – будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної або фізичної поведінки сексуального характеру, метою або наслідком якої є порушення гідності особи, зокрема шляхом створення залякувального, ворожого, принизливого або образливого середовища.

В українському законодавстві **сексуальні домагання** визначено як **дії сексуального характеру, виражені словесно** (погрози, залякування, непристойні зауваження) **або фізично** (доторкання, поплескування), **що принижують чи ображають осіб**, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування (абзац шостий **статті 1 Закону України від 08.09.2005 № 2866-IV "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків"**).

Трудове та службове підпорядкування є видом службових/трудова відносин, що передбачають підпорядкування для нижчої за рангом (посадою, званням) особи, виконання рішень (наказів) і вимог вищестоящої особи. Тобто, фактично це відносини між керівником та підлеглим.

Матеріальне підпорядкування має місце, зокрема, тоді, коли потерпіла особа перебуває на повному або частковому утриманні особи, що вчиняє домагання, проживає в її житлі, а також тоді, коли винна особа, яка вчиняє домагання, своїми діями чи бездіяльністю спроможна викликати істотне погіршення матеріального становища потерпілої особи.

Визначальною рисою сексуального домагання є небажаність таких дій для однієї із сторін.

Законодавство зобов'язує роботодавців вживати заходів щодо унеможливлення та захисту працівників від випадків сексуальних домагань та інших проявів насильства за ознакою статі.

Наказом Міністерства соціальної політики України № 56 (2020 рік) затверджено Методичні рекомендації щодо внесення до колективних договорів та угод положень, спрямованих на забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків у трудових відносинах. У цьому документі рекомендовано включати до колективних договорів та угод положень щодо протидії сексизму, різним формам переслідування, в тому числі сексуальним домаганням, цькуванню та іншим формам агресивної поведінки на робочому місці.

Наразі ці рекомендації не є обов'язковими, роботодавці можуть включити ці положення до колективних договорів, угод на власний розсуд. Важливо зауважити, що у разі включення цих положень до колективних договорів, угод – то для працівників, що вчинятимуть такі дії, можуть бути передбачені такі види дисциплінарної відповідальності як: догана або звільнення.

Особи, які вчиняють сексуальні домагання, можуть бути притягнуті до адміністративної або кримінальної відповідальності.

Стаття	Текст статті	Покарання
ст. 173-2 КУпАП	Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі винесення такого припису	Накладення штрафу від 170 грн до 340 грн або громадські роботи на строк від 30 до 40 годин, або адміністративний арешт на строк до 10 діб. Якщо особа повторно протягом року вчиняє це ж адміністративне правопорушення – то її може бути притягнуто до відповідальності за частиною 2 цієї статті. Покарання передбачено у вигляді накладення штрафу у розмірі від 340 грн до 680 грн або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або адміністративний арешт на строк до 15 діб.
ч. 2 ст. 154 ККУ	Примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з особою, від якої потерпіла особа матеріально або службово залежна	Штраф до 17 000 грн або обмеження волі на строк до 2 років.
ч. 3 ст. 154 ККУ	Примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру, поєданого з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої особи чи її близьких родичів, або з погрозою розголошення відомостей, що ганьблять її чи близьких родичів.	Обмеження або позбавлення волі на строк до 3 років.

Потерпіла особа має право на відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих їй унаслідок сексуальних домагань. Моральна шкода відшкодовується незалежно від матеріальних збитків, які підлягають відшкодуванню, та не пов'язана з їх розміром.

Ця довідка розроблена Данською радою у справах біженців (DRC) завдяки фінансуванню від Європейського Союзу, а також щирій підтримці американського народу, наданій через Бюро з питань гуманітарної допомоги Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Деякі терміни, що використовуються у цьому документі, взяті із законопроектів або чинного законодавства. Відповідальність за зміст довідки несуть виключно автори. Погляди, висловлені в цьому документі, жодним чином не повинні сприйматися як відображення офіційної позиції Європейського Союзу, USAID, уряду США чи DRC. Ні Європейська комісія, ні уряд США не несуть відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в довідці.